

INTERNATIONAL JOURNAL OF POLITICAL STUDIES

ULUSLARARASI
POLİTİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
December 2016, Vol:2, Issue:3 Aralık 2016, Cilt:2, Sayı 3
e-ISSN: 2149-8539 p-ISSN: 2528-9969
journal homepage: www.politikarastirmalar.org

ÇEVİRİ GİRİD KANÛN-I ESÂSÎSİ

Abdullah Özçelik

Araş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, aozcelik@sakarya.edu.tr

GİRİD KANÛN-I ESÂSÎSİ

[FASL-ı EVVEL]

Madde 1: Girid cezâresi cezâir-i sağîre-i merbutesiyle düvel-i erba'a cânibinden kararlaştırılmış olan şerâit mucibince muhtariyet-i tammeye hâiz bir hükümetdir.

Madde 2: Girid hükümetinin arâzisi ecânibin tasarrufuna geçemez ve üzerinde de hakk-ı karar ihrâz olunamaz.

Madde 3: Cezârenin emr-i müdafaası ve âsâyiş-i dâhilîsinin muhafazası milis askeri ile yerli jandarmaya muhavveldir.

Madde 4: Asâkir-i işgâliyenin infisâlinden sonra bilâkanûn ecnebî askeri Girid arâzisi üzerinde ikâmet edemez ve arâziy-i mezkûreden de geçemez.

Madde 5: Girid'in lisân-ı resmisi Rumca'dır.

Madde 6: Evvela, vâlideyninden biri Giridli olup da Girid'de mütevellid ve 1898 senesi Kânûn-ı Sanisi'nin birinci gününden evvel Girid'de mütevattın bulunanlar

Sâniyen, her nerede mütevattın olursa olsunlar tâbiyyet-i Osmâniyye'de bulunan Giridlilerden mütevellid olanlar,

Sâlisen ebeveyni nâmalûm olup Girid'de tevellüd edenler Giridlilik hukukını hâizdirler. Bunlardan birisi tâbiyyet-i Osmâniyye'den gayrı tâbiyyette bulunduğu takdirde Giridlilik hakkını, bâliğ ise iş bu nizâmname-i esâsinin neşrinden ve gayrı bâliğ ise bulunduğundan itibaren bir sene zarfında Girid nevâhîsinden birine bu bâbda bir beyanname i'tâsı ile ihrâz edebilecektir.

Giridlilik hukukunun ihrâz ve ziyâ kanûn-ı mahsus ile tayin olunacaktır. İş bu kanûn, nizâmname-i esâsinin neşrinden itibaren üç ay zarfında neşr edilecek ve evvelâ çoktan beri Girid'de mütevattın bulunanlara, sâniyen herhangi millete mensûb olursa olsun Girid ahalisinden olup da her nerede mütevellid veya mütemekkin olanlara, sâlisen Girid ahalisinin nâil-i hürriyet olması için ihtiyâr eylediği muharebelere iştirâk eyleyenlere, Giridliliği ihrâz için sûret-i hususiyede olarak teshîlât-ı mütezammın olacaktır. Kanûn-ı mezkûr memlekete hidemât-ı fevkalâde îfâ eyleyen ecnebîlere kuvve-i kanuniye cânibinden Giridlilik sıfat ve ünvanının bahş ve ihsânını dâhi ta'yîn eyleyecektir.

Madde 7: Giridliler herhangi dine mensûb olursa olsunlar kanûn nazarında müsâvi olup aynı hukuka mâlikdirler.

Madde 8: Bilâistisnâ herhangi din ve mezhepte bulunursa bulunsun her Giridli için ehliyyet ve iktidarına ve hüsn-i ahlakına göre memuriyet istihsâl etmek mümkün olabilir.

Nizâmın müsaade ettiği ahvâlde ecnebîlerin istihdâmı câiz olacak ise de hizmet ve memuriyet Giridlilere mahsusdur.

Madde 9: Her vergi münhasıran menâfi'-i umûmîye için tarh ve tahsil edilir ve herkes vâridât veya servetine göre tekâlif-i mezkûreye iştirak eder.

Madde 10: Herkes tercih ettiği din ve mezheble mütedeyyin olmakda hürdür. Telkînat-ı diniye memnûdur. Lâkin bu memnûiyet alenen başka bir dini ve mezhebi ikrâr ve itikâd eden efrâd-ı hürriyetin hilâf-ı nizâm olarak tahdîdine vesile ittihâz olunmayacaktır. Tehâlûf-ü din hukuk-ı şahsiye ve maddiyenin ihrâz ve ziyâ ve icrâsınca bir gûna te'siri olmadığı gibi mükellefiye-i kanunîyeden dahi kimseyi vâreste edemez.

Madde 11: Kavânîn-i memlekete ve zâbıta nizâmatına tevfiik-i hareket olunmak şartıyla resmen tanınmış edyânın icrây-ı âyîn ve merâsimi serbest ve hükümetin taht-ı himayesinde.

Madde 12: Nizâmat-ı zabıtaca mahzur bulunmayınca her Giridli, Girid dahl ve hâricinde istediği mahalde bilâmani' geşt ü güzâr ve cezârenin her istediği yerinde temekkün edebilir.

Madde 13: Hürriyet-i şahsiye taarruzdan masûndur. Nizâmın ta'yîn ettiği ahvâlden mâadâ kimse takîp ve girift ve tevkîf ve hürriyeti başkaca takyîd ve tahdîd edilemez. Usulü ve nizâmına tevfiikan i'lân olunmuş idâre-i orfiyyenin tatbik ahkâmından gayri ahvâlde hiç kimse kendisine evvelce ahz u girift-i müzekkiresi tebliğ olunmadıkça ahz u girift ve tevkîf edilemez. Yalnız cürm-ü meşhûd vukuunda bilâmüzzekkire ahz u girift icrâ olunabilirse de bu takdirde dahi müzekkirenin nihâyet yirmidört saat zarfında tebliği lâzımdır.

Madde 14: Hiçbir kimse kanûnun kendisine ta'yîn edildiği ahkâmdan cebren mahrum edilemez ve kanûnen muayyen olunmadıkça hiçbir cezâyâ mahkum olmaz.

Madde 15: Herkesin ikâmetgahı taarruzdan masûndur ve kanûnun gösterdiği ahvâlden başka hiçbir sûretle ikâmetgâha duhul ve taharriyat icrâsı câiz değildir.

Madde 16: Esir ticâreti memnûdur. Esir-i harb veya esir-i nakd cezâyeye ayak basacağı birle hür addolunur.

Madde 17: Âdâb-ı umumîyeyi ve ahalinin sıhhat ve emniyyetini muhill olmadıkça hiçbir amel ve san'at ve zir'âatın icrâsı memnûiyet tahtına alınamaz.

Madde 18: Girid'de vâridât-ı emîriyenin tezyîdi ve emniyet-i umûmîyenin muhafazası maksadıyla nizâmen vaz' olunan inhisârlardan gayri inhisâra müsaade olunamaz.

Madde 19: Hiçbir kimse, menfaat-ı umûmîye için kanûnen muayyen olan usûl dâiresinde olmadıkça ve herhâlde kıymeti tazmîn eylemedikçe mülkünden mahrum edilemez.

Maden ocaklarıyla âsâr-ı atîka ve menâbi-i miyâh-ı madeniyyenin idâre ve temellükleri hususâtı kanûn-ı mahsus ile ta'yîn edilecektir. Cezâyeye merbut olan cezâir-i sağıreden hiçbirisinde hükümetin izin ve ruhsatı olmadıkça hukuk-ı maddiye ihrâz olunamayacağı gibi bu misillü hukûkun hîn-i ferağında dahi hükümetin hakk-ı rüchaniyeti olacaktır.

Madde 20: İşkence ve müsadere-i umûmîye memnûdur.

Madde 21: Emr-i ta'lîm ve tedris serbestir. Ancak vazîfe-i tedrisiye kanûnen matlub olan hüsn-i ahlak ve kâbiliyeti hâiz olanlar tarafından ifâ olunmak ve âdâb ve emniyet-i umûmîye ve riâyet-i ahkâm-ı kanûniye için hükümetin nezâreti tahtında bulunmak meşruttur. Tahsil-i ibtidâ'i mecbûrî ve meccânen icrâ edilecektir.

Madde 22: Herkes kavânîn-i memlekete riâyet etmek satıyla kendi efkârını şifâhen ve tahriren veyahud matbuât vasıtasıyla beyân etmek hakkını hâizdir. İş bu hürriyet ve serbestîyi sû-i istimâl edenler kanûnen düçar-ı mücazat edilecektir.

Madde 23: Matbuât nizâmnamesi ahkâm-ı âtiyey-i dahi mutazammın olacaktır. Evvelâ cerîde veya mecmua-i mevkutenin neşrine hükümet-i icrâiyenin izin ve ruhsatı lâzımdır. Sâniyen mevâdd-ı siyasiyeyi hâvî cerîde ve mecmua-i mevkute neşr edecek olanlar melhuzen cezây-ı nakdi ve tazminatın tesviyesine medâr olmak üzere iki bin franklık kefâlet vermek lazımgelir.

Muharrir, i'lâm-ı kat'i ile cezây-ı nakdi veya tazmînât te'diyesine mahkum olacağı takdirde mezkûr cezây-ı nakdi veya tazmînâtın te'diyesine kadar cerîde veya mecmua-i mevkutesi ta'til edilecektir.

Sâlisen evsâf-ı matlube-i nizâmiyey-i hâiz olan ve bâlâda mezkûr kefalet ve temînâtı ibrâz eden tâliblere izin ve ruhsat i'tâsı mecbûrîdir. Cerîde ve mecmua-i mevkute ve her nev' matbuat evvela resmen tanınmış ve cezirede âyîn-i icrâ edilmekte bulunmuş edyândan birisi, sâniyen Prens tahkîr edilür, sâlisen neşriyat-ı vâkıa ile inzibât-ı umûmîyi ihlâl ve ahali beyninde tehlikeli bir heyecânın zuhûrî mûcib olur ise müsadere olunabilir.

Zabt ve müsadere keyfiyeti ertesi gününe kadar icâb eden dâire-i adliye kararnamesi ile tasdik olunmazsa münfeshîdir.

“Sansör” yani kabl-ed-tab' muâyene ve teftiş usulü memnûdur.

Madde 24: Postahâneye tevdi' kılınan evrâk-ı muhabere her nev' tedkîkât-ı istintâkiyeden masûndur.

Madde 25: Girid ahali silahsız oldukları ve kavânîn-i mahsusa tevfi' hareket eyledikleri halde hükümetten evvelce istihsâl-i mezuniyete mecbûr olmaksızın istedikleri mahalde sâkinane tecemmu etmeye hakları olacaktır. Şu sûret açık mahalde vukû' bulacak içtimalara şâmil olmayıp bu misillü cemiyetler tamamıyla zâbıtâ nizâmatına tabi' olacaklardır.

Madde 26: Maksatta veya istimâl edilecek vesâitte hilâf-ı nizâm veya hükümetçe muhataralı bir şey olmadıkça Girid ahali şirketler akd edebileceklerdir.

Kanun, emniyet ve âsâyiş-i umûmîyi vikâyeten akd-i şirket hakkının sûret-i icrâsını ta'yin eder.

Madde 27: Herkes hükümete bir veya birkaç kişi tarafından mumza arzuhaller verebilir.

[İKİNCİ FASL]

Prens Hakkındadır

Madde 28: Prens cezîrenin hâkim-i âlîsidir. Müşarünileyh meb'ûsân-ı ahalden mürekkeb bir meclisle beraber vaz'-ı kanûn vazîfesini mes'ûl müsteşarlar vâsıtasıyla kuvve-i icrâiyeyi ifâ ve emr-i adâleti dahi mahâkim vâsıtasıyla icrâ eder.

Madde 29: Prens kanûnen gayr-i mes'ûl ve her nev'i taarruzdan masûndur. Müşarünileyhin her muamelesi icâb eden müsteşarı tarafından imzâ'lanacaktır. Müsteşar vaz' eyleyeceği imzâ' ile muamele-i vâkıanın mesuliyetini der-uhde eyler. Bu misillü vaz'ı imzâ' kâidesi metropolid ve piskoposların akâidinde ve kadı ve müftilerin ve müsteşarların ve Meclis-i Meb'ûsân a'zây-ı munzamasının ve mahkeme-i istînâf reisi ile müddei umumisinin ve mutasarrıfların azl ve nasbında câri olmayacaktır.

Madde 30: Prens hükümetin vekil-i tabîisi olup tasdikini Meclis-i Umûmînin tasvibine ta'lik etmek şartıyla mukavelat akd ve sikke darb eder ve nişan i'tâ' eyler.

Madde 31: Prens, memleketin kuvây-ı askeriyesinin kumandan-ı âlîsidir. Rütbe-i askeriyeyi tevcîh eder.

Müftiler ile makam-ı meşihattan mürâseleyi hâiz kadılar dahil olduğu halde bilcümle memurları azl ve nasb eyler.

Patrikhâne tarafından intihâb olunan Girid metropolidi ile Girid meclis-i rûhânisi tarafından ta'yin edilecek piskoposları makamlarına i'kâd veya imtinâ eder Meclis-i Meb'ûsânca tasvib edilen kavânîni tasdik hakkını hâiz olup bunları neşr ve i'lân ve mevki-i icraya vaz' olunmaları için iktizâ eden emirnameleri isdâr eyler. Lâkin neşr ve ilânından sonra hiçbir kanûnun mer'iyetini te'hîr ve kimseyi ahkâmından vâreste edemez.

Madde 32: Prens evvelâ Meclis-i Meb'ûsân'ı davetle küşad ve hitâmını beyân eder. Müzakerâtını ta'lik ve kat' ve temdîde ve meclis-i mezkûru ta'tile hakk ve salâhiyeti hâizdir. İş bu tâlik ve kat' ve temdîd keyfiyetleri kırk günden ziyâde imtidâd edemeyeceği gibi meclis-i mezkûrun re'y-i munzam olmadıkça aynı devre-i ictimâ'iyede tekerrür edemezler.

Meclis-i Meb'ûsân'ın ta'tîlini hâvî olan emirnamede meclis-i mezkûrun üç ay zarfında ictimâ' etmek üzere daveti münderiç bulunmak lâzımdır.

Madde 33: Prens mahâkim tarafından ta'yîn olunan mücazâtı tebdîl ve tahfif veya bahş etmek salâhiyetini hâiz olduğu gibi cerâim-i siyasiyeyi ve matbûata müteallik cerâimi yalnız kendi re'yiyle ve cerâim-i sâireyi dahi şuray-ı âdliyenin inzimâm-ı re'y ve muvâfakatıyla afv edebilir ve yalnız cerâim-i siyasiye hakkında afv-ı umûmî verebilir.

Madde 34: Prens, zîrinde bilcümle müsteşarların imzâ'larını hâvî emirname ile ya bütün cezîrede veyahud bir kısmında idâre-i örfîyeyi i'lân edebilir.

Madde 35: Prens şahsı hakkında Meclis-i Umûmîce verilecek karar sülûsân ekseriyet ve re'y-i alenî ile verilecektir.

Madde 36: Prens tahsisatı nizâm-ı mahsus ile ta'yîn olunacaktır. Vekil-i âlî fehâmetlü devletlü Prens Yorgi hazretleri'nin tahsisat-ı senevîyesi iki yüz bin drahmidir.

[ÜÇÜNCÜ FASIL]

Meclis-i Umûmî Hakkındadır

Madde 37: Meclis-i Umûmî prens ile beraber kavânîn ve nizâmat vaz' etmek iktidarında müşarikiştir. Meclis-i mezkûr âzây-ı müntahabeden ve prens tarafından ta'yîn olunmuş âzây-ı mansûbeden mürekkebtir.

Madde 38: Giridliliği hâiz olup da beş sene mütemadiyen Girid'de mütemekkin ve otuz yaşını ikmâl ile intihâb nizâmnamesi ahkâmınca evsâf-ı lâzımeyle hâiz bulunanlar Meclis-i Umûmî'de âzâ intihâb veya ta'yîn edilir.

Madde 39: Meclis-i Umûmî âzâlığı hükümet veya nevâhî muvazzaf memurların ve memurîn-i ruhaniye ve askeriyenin ve düvel-i ecnebîye vekil veya memurlarının vezâifi ile itilâf kabul etmez. Yalnız mütekaidin-i askeriyeye ile askerlikten infisâli harekât-i nâbecâsından ileri gelmiş olanlar müstesna olup bunlar meclis-i umûmî a'zâlığına intihâb veya ta'yîn olunabilir.

Madde 40: Meclis-i Meb'ûsân a'zâsı intihâb ve ta'yînlerinden itibâren iki sene mürûr etmedikçe prens müsteşarlığı memuriyetinden mâadâ hükümet veya nâhiye muvazzaf memuriyetine ta'yîn edilemez.

Madde 41: Meclis-i Meb'ûsân a'zây-ı müntahabesi her mutasarrıflık dâiresinde beş bin veyahud beş bin ve küsur nüfusa da bir nisbetince ve re'y-i vâhit kâidesince ve ekalliyetin hukûkunu mümkün olduğu kadar muhafaza edilebilecek bir sûretle intihâb edileceklerdir.

Madde 42: Prens tarafından Meclis-i Umûmî a'zâlığına ta'yîn olunanlar on neferden ibaret olup bunlar mutasarrıflıkların nüfusu nisbetince ashâb-ı ehliyet ve iktidârdan ta'yîn edileceklerdir.

Madde 43: Meclis-i Meb'ûsân intihâbatında isâbet etmemiş bir namzed bu devre-i ictimâiyede meclis-i mezkûr a'zâlığına ta'yîn edilemeyeceği gibi aynı bir zâtın mütevaliyen iki devre-i ictimâiyede a'zâ ta'yîni câiz olmayacaktır.

Madde 44: Meclis-i Meb'ûsân'ın her bir a'zâsı yalnız mensûb olduğu mutasarrıflığa değil umum cezîreye ifây-ı vekâlet edecektir.

Madde 45: İntihâbat-ı mu'teriz-i aleyhânın tedkîki Girid mahkeme-i âlîsine icrâ olunur. Ol halde mahkeme a'zâsının kâffesi hazır bulunmak şarttır.

Madde 46: Meclis-i Meb'ûsân a'zâsı iki sene için intihâb veya nasb olunup meclis-i mezkûrun ictimâ'-ı mu'tâdi iki senede bir olacaktır.

Madde 47: Meclis-i Meb'ûsân'ın devre-i ictimâ'iyeye-i mu'tâdesi iki aydan ibaret olup devre-i mezkûrenin hitâmıyla beraber a'zâsı dahi a'zâlık sıfatı ve ünvanını zâyî eder.

Madde 48: Prens icâbı takdirinde iki senenin mürûrundan evvel Meclis-i Meb'ûsân'ı fevkalâde olarak ictimâ'a davet edebilir. İctimâ'-ı fevkalâdenin müddeti ile müzakeratının programı prensin irâdesiyle

tahsis ve ta'yîn olunacaktır. Meclis-i Meb'ûsân ictimâ'-ı fevkalâdede programda muayyen olan mevâddan gayrı hiçbir şey ile iştiğal etmeyecektir.

Madde 49: Prens mühim ve müsta'cel ahvalde intihâbat-ı cedîde icrâsını tercih etmez ise hitâm bulmuş devre-i ictimâ'îye meb'ûsânın ictimâ'-ı fevkalâdeye davet hakkını hâizdir.

Madde 50: Meclis-i Meb'ûsân alenen akd-ı ictimâ' edecek ise de evvelce vereceği karar üzerine fevkalâde olarak sırran dahi icrây-ı müzakerât edebilecektir.

Madde 51: Meclis-i Meb'ûsân a'zâsı ifây-ı vezâife şüru' etmeden evvel mensup olduğu diyânetin usûlünce, vatana ve prense ibrâz-ı sadâkat ve kavânîn-i memlekete riâyet ederken uhdesine muhavvel vezâifi vicdanen ifâ edeceğine dâir Meclis-i Meb'ûsân'ın ictimâ'-ı alenisinde tahlîf edilir.

Madde 52: Meclis-i Meb'ûsân müzakerât ve iştiğalatının sûret-i cerayânını nizâm-ı mahsus ile ta'yîn edecektir.

Madde 53: Meclis-i Meb'ûsân her devre-i ictimâ'îyesi bidâyetinde reis ile muavinlerini ve kâtipleri intihâb eder.

Madde 54: Meclis-i Meb'ûsân'ın inzibât-ı dahilisi reis marifetiyle icrâ olunur. Meclisin muhafazasına memur askere emir vermek münhasıran reise aiddir. Reisin re'y-i munzamm olmadıkça hiçbir kuvve-i müsellaha meclise dahil olamayacaktır.

Madde 55: Meclisin kanûnen terkibi meb'ûsânın nısfından ziyâdesi hazır bulunmak ile hâsıl olur.

Muteber karar ısdârı için hazır bulunan a'zânın ekseriyet-i mutlakası lâzımdır. Tesâvî-i ârâ' halinde teklîf vâki red olunur.

Madde 56: Herbir meb'ûs meclisin iştiğalatına iştirâk edeceği müddetce yevmi on frank tahsisat alacaktır.

Madde 57: Meb'ûs vezâif-i mevdûasının ifâsı esnasında vereceği re'y ve beyân edeceği mütalaadan dolayı ne ta'kîp ve ne de hiç bir vechle isticvâb olunur. Devre-i ictimâ'îyenin imtidadı esnasında cürm-i meşhûddan gayri ahvalde meclisin kararı olmadıkça hiçbir mebus ta'kîp ya tevkîf veyahud habs edilemez.

Madde 58: Hiç bir nizâm iki muhtelif günde madde be madde iki def'a tasvib ve prens tarafından tasdik edilmedikçe mer'ıyy-ül icrâ değildir.

Muvazene-i maliye yalnız bir kere tasvib edilir.

Meclis-i Meb'ûsân tarafından tasvib olunub da müddet-i ictimâ'îyyenin hitâmından iki mâh zarfında tasdik olunmayan kanûn lâyihası reddolunmuş nazarıyla bakılır.

Madde 59: Kavânînin tefsir-i resmisi Meclis-i Meb'ûsân'a aiddir.

Madde 60: Kavânîn ve nizâmat teklif etmek hakkı Prens'e ve Meclis-i Meb'ûsân'a râci'dir. Maîşet ve tekâüd tahsisatı ve efrâda aid menâfi'-i şahsiye hakkındaki nizâmat yalnız prens cânibinden meclisin müzakeratına vaz' olunur. Meclis-i Meb'ûsân tarafından dermeyân olunub da muvazene-i maliye mesârifinin tezyîdini müstelzem olan teklifnameler evvelce encümen-i maliye tarafından tensîb edilmedikçe taht-ı müzakereye alınamazlar.

Madde 61: Meclis-i Meb'ûsânca tasvib ve prens tarafından kabul ve tasdik olunmuş kanûn olmadıkça yeni vergi tarh ve tahsil olunamayacağı gibi istikrâzat ve hazinece mesârifî müstelzem mukavelat akd edilemez ve tekâüd tahsisatı ile ücretler verilemez.

Madde 62: Meclis-i Meb'ûsân'ın her ictimâ'-ı mu'tâdisi bidâyetinde gelecek iki senenin vâridât ve mesârifini mübeyyen muvazene ile geçmiş iki senenin muhasebeleri müzakereye vaz' olunur. Muvazene-i maliye sâl muhâsebeleri tasvib ve tasdik olunmadan evvel tedkîk ve beyân-ı mütalaa zımında encümen-i mahsusâ havale olunur. Sâl muhâsesinin vakt ü zamanıyla tanzîmi mümkün olmadığı halde ilk gelecek mu'tâd veya fevkalâde devre-i ictimâ'îyede mevki-i müzakereye konulur.

Madde 63: Eğer Meclis-i Meb'ûsân muvazene-i maliyede muharrer tahsisatın bazısını terkin veyahud taklîl ederse bu babda tanzîm olunacak kararnamede kavânîn-i mevzû'aca hükümete terettüb eden

veyahud ve mahâkim vasıtasıyla icrâlarına teşebbüs edilebilen mükellefiyetlere hâlel getirilmeksizin tasarruf matlubun tevcihle husûli kâbil olacağını bilbeyan esbâb-ı mûcibe ityân olunması lâzımdır.

Eğer Meclis-i Meb'ûsân îzâhât-ı muktezîyenin i'tâsından sonra tahsisat-ı ânifenin adem-i kabulüne ısrar ederse veyahud müddet-i ictimâ'îye hitâm bulup da muvazene-i maliye tasvib olunmamış ise prens bilcümle müsteşarları tarafından mûmzâ emirnamesiyle, usûl ve nizâma tevfikân tasvib olunmuş bulundukça muvazene-i sâbıkanın muamele-i tesviyeleri icrâ' edilmiş kalemleri ba'delifrâz devâm-ı tatbikini emr edilebilecektir.

Madde 64: Ansızın görülecek lüzum u mübrem üzerine prens heyet-i istişârenin re'y ve mesuliyeti ile iki sene için yüz bin frankı tecavüz etmemek üzere, muvazenede münderic olmayan mesârifda bulunabilir.

İş bu mesarifin tasdiki ilk gelecek mu'tâd veya fevkalâde devre-i ictimâ'îyede talep olunacaktır.

[FASL-I RABÎ]

Prens Müsteşarları Hakkındadır

Madde 65: Prens, müsteşarları istediği vech üzere nasb ve azleyler.

Madde 66: Müsteşarlar Meclis-i Meb'ûsân'da hazır bulunub müzakerata dahil olurlar ise de i'tây-ı re'y hak ve salâhiyetleri yoktur.

Madde 67: Meclis-i Meb'ûsân'ın a'zâsından birisi müsteşarlığa ta'yîn olunursa a'zâlık sıfatından tecerrüd ederek makamı münhal kalır.

Madde 68: Müsteşarlardan biri kasden,

Evvelâ Kanûn-ı Esâsi'nin veya kavânîn-i sâirenin veyahud kuvve-i kanûniye müsaadesiyle ısdâr olunmuş evâmirname-i âlînin ahkâmından birine mugayyir prensin diğer bir irâdesine vâz'-ı imzâ edildiği

Sâniyen icâb eden müsteşar tarafından imzalanmamış prensin bir irâdesini icrâ veya icrâsını emrettiği

Sâlisen Kanûn-ı Esâsinin veya kavânîn-i sâirenin veyahud kuvve-i kanûniye müsaadesiyle ısdâr edilegelen evâmirname-i âlînin ahkâmından birine münâfi bir karar veya irâdeyi ısdâr veya icrâ ettiği

Râbian Kanûn-ı Esâsinin veya kavânîn-i sâirenin veyahud kuvve-i kanuniye müsaadesiyle ısdâr edilegelen Prens irâdesinin icrây-ı ahkâmınca ihmâl gösterdiği ve

Hâmisen Kanûn-ı Esâsi'nin tanzîm-i kavânîne müteallik ahkâmına tevfikân tasvib olunmamış muamele kavânîn-i memleket sırasına vaz' için imzâ' veyahud icrâsını emredildiği takdirlerde o müsteşarı mahkeme-i mahsusa huzurunda taht-ı muhâkemeye almaya Meclis-i Meb'ûsân'ın hak ve salâhiyeti vardır.

Madde 69: Müsteşarlardan biri uhdesinde muhavvel vezâifin ifâsı esnasında evvelâ kavânîn-i mevzû'anın ahkâm-ı cezâiyesinden birine müstelzem mücazat bir sûrette tecavüz edildiği sâniyen Kanûn-ı Esâsi'nin veya kavânîn-i sâirenin veyahud kuvve-i kanûniye müsaadesiyle ısdâr olunmuş evâmirname-i âlînin ahkâm-ı sarîhasından yine mugayir bir harekette bulunmayı fakat icrâ'sı lâzımgelen bir hareketten ibâ' eder veya icrâ'sından ihtirâz olunmak lâzımgelen bir muamelede bulunur da menâfi'-i memlekete irâs-ı mazarrat eylediği takdirlerde dahi müsteşar mahkeme-i mahsusa huzurunda Meclis-i Meb'ûsân tarafından taht-ı muhakemeye alınır.

Madde 70: Kezâlik müsteşar muhalif-i kanûn olarak intihâbâta müdahale ederse Meclis-i Meb'ûsân tarafından mahkeme-i mahsusa huzurunda taht-ı muhakemeye alınır.

Madde 71: Müsteşar mazeret kabul etmez ihmâlinde dolayı Kanûn-ı Esâsinin veya kavânîn-i sâirenin veyahud kuvve-i kanûniye müsaadesiyle ısdâr olunmuş evâmirname-i âlînin ahkâmına tecavüzle menâfi'-i memlekete irâs-ı mazarrat eylediği takdirde hakkında takîbat-ı kanûniye icrâsı câizdir.

Madde 72: Müsteşar ahvâl-i mezkûreye kendi imzâsını hâvî heyet-i istişârenin bir muamelesiyle muvafakat eylemiş ise bunlarda medhali olmasa bile mesul tutulacaktır.

Madde 73: Mevâdd-ı ânifede muharrer olan tecâvüzat-ı kanûniye ahkâm-ı nizâmının meâline mazeret kabul eder noksani-i ittîlâ'dan ileri gelirse müsteşar mesuliyetten vâreste olur.

Madde 74: Müsteşar vezâif-i mevdûasının hîn-i ifâsında, kâvânîn-i mevzû'a mucibince cünha veya cinayet addedilen ve memur veya memurun gayrı tarafından veya herkesten irtikâb edilebilen harekât-ı cürmiyede bulunursa kavânîn-i mezkûrede bu misüllü hareket için muharrer ve muayyen olan cezâyâ mahkum olacaktır.

Madde 75: Müsteşar vezâif-i mevdûasını hîn-i ifâda Kanûn-ı Esâsi veya kavânîn-i sâire ahkâmına muğayir bir sû-i hareketde bulunub da taht-ı vâkıası için kavânînde cezâ-ı masrae¹ olmadığı sûrette cürm-ü mezkûr kasden irtikâb olunmuş ise üç aydan iki seneye kadar hapse ve nihayet beş bin frank cezây-ı nakdiye ve mazeret kabul etmez tekâsülünden ileri gelmiş ise nihayet altı ay kadar hapse ve beş bin frank kadar cezây-ı nakdiye mahkum olacaktır.

Madde 76: Yetmiş ikinci maddenin ikinci fıkrasında muharrer cürmü irtikâb eden müsteşar iki aydan bir seneye kadar habs cezâsıyla mücazat olunur.

Madde 77: Yetmiş üçüncü maddenin muharrer cürmü irtikâb eden bin frankdan beş bin franga kadar cezây-ı nakdiye mahkum olacaktır.

Madde 78: Müsteşar mahkumiyetine bâdî olan cümü kasden irtikâb eylemiş ise üç seneden on seneye kadar hukuk-ı medeniyesinden mahrum olur.

Madde 79: Müsteşar mazeret kabul etmez tekâsülünden ileri gelmiş bir hareketinden dolayı mahkum olmuş ise iki seneden beş seneye kadar maaşlı memuriyet istihsâl hakkından sâkıt olur.

Madde 80: Ahvâl-i ânifeden dolayı müstelzem olan mücazattan müsteşarın, memuriyetinden infisâlinden itibaren Meclis-i Meb'ûsân'ın iki devre-i ictimâ'îye-i mu'tâdesinin mürûruyla sâkıt olur.

Madde 81: Müsteşar memuriyeti esnasında ithâm olunursa Heyet-i Hakîme tarafından berây-ı muhakeme mahkeme-i âidesine i'zâmına karar verilinceye kadar Prens tarafından memuriyetinde ibkâ olunabilir.

Madde 82: Heyet-i İthâmiye mahkeme-i mahsusanın müteşekkil olduğu zevâtdan Meclis-i Meb'ûsân riyâseti huzurunda kur'a ile intihâb edilecek üç a'zâdan mürekkebe olacaktır.

Madde 83: Mahkeme-i mahsusa Mahkeme-i İstînâf reisinin riyâseti tahtında olarak, ithâm vukû' bulmazdan evvel;

Evvelâ Mahkeme-i İstînâf müddeî-i umûmîliği,

Sâniyen muavinliği,

Sâlisen mahkeme-i mezkûre a'zâlığı,

Râbian bidâyet-i mahâkimi riyâsetleri,

Hâmisen mahâkim-i mezkûre müddeî-i umûmîlikleri memuriyetlerinde bulunan zevâtdan Meclis-i Meb'ûsân'ın ictimâ'-ı âlîsinde reis huzurunda kur'a ile ta'yîn edilecek altı a'zâdan mürekkebdir.

Aynı zamanda Meclis-i Meb'ûsân mahkeme-i mahsusada müstantik ve müddeî-i umûmîlik vezâifini ifâ edecek olan zevâtı intihâb eder.

Kâtib dahi mahkeme-i mezkûre tarafından ta'yîn olunur.

Bu hususda nizâm-ı mahsus tanzîm oluncaya kadar mahkeme-i mezkûre Kanûn-ı Esâsi'nin alenîyet-i muhâkemata mütealîk doksan üçüncü maddesi ahkâmı nazar-ı dikkate alarak bizzat usûl-i muhakemeyi vaz' ve te'sîs edecektir.

Madde 84: Prens ahkâm-ı ânife mucibince mahkûm olan müsteşarı ancak Meclis-i Meb'ûsân'ın inzimâm-ı re'yiyle cezâdan afv edebilecektir.

¹ Ölüm

Madde 85: Müsteşarların ithâmına ve buna müteallik husûsat-ı sâireye dâir verilecek kararlar Meclis-i Meb'ûsân a'zây-ı müntahabesinin ekseriyet-i ârâ'sıyla olacaktır.

Madde 86: Müsteşarın vezâif-i mevdûasına müteallik olmayarak irtikâb eyleyeceği cerâime ahkâm-ı ânifenin şümülü yokdur.

Madde 87: Mevadd-ı ânifede munderic cerâimden münbais tazmînât hakkında mutazarrır tarafından müsteşar aleyhine verilecek hukuk-ı şahsiye istid'â-nâmesi yalnız mahâkim-i nizâmiyeye verilir ve nizâmat-ı adliyye mucibince muhakeme edilir.

[BEŞİNCİ FASIL]

Kuvve-i Adliye

Madde 88: Emr-i adâlet teşkilât-ı mahâkim nizâmnamesine tevfikan prens tarafından ta'yin edilecek memurîn-i adliyye vâsıtasıyla prensin namına olarak icrâ olunur.

Madde 89: Teşkilât-ı Mahâkim Nizâmnamesi en büyük mahkemenin reis ve müddeî-i umûmîsi ile üç nefer a'zâsından tereküb edecek olan şûrây-ı adliyyenin sûret-i teşkilini ta'yin eyleyecektir.

Şûrây-ı adliyyenin te'sîsinden sonra hiçbir hakîm veya müddeî-i umûmî şûrây-ı mezkûrenin teklifi olmadıkça nasb ve tensîbi bulunmadıkça becâyîş ve karar-ı lâhik olmadıkça muvakkaten veya daimî sûretle azl olunamaz.

Şu kadar ki Mahkeme-i İstînâf reyisi ile müddeî-i umûmîsi bu kâideden müstesnâdır.

Madde 90: Muhâkemat alenîdir. Yalnız âdâb veya inzibât-ı umûmînin muhafazası için mahkemenin kararıyla muhakeme hafiyen icrâ olunabilir.

Madde 91: Herbir hakîm esbâb-ı mucibeyi muhtevî olmak ve mahkemenin ictimâ'-ı âlîsinde işâa olunmak lâzımdır.

Madde 92: Mahâkim-i şer'iyeye sarf-ı umûr-ı diniyeye müteallik, mesâilden başka hususât-ı âtiyenin dahi fasl u hasmına salâhiyetdedir:

Evvelâ nikâh ve talâk ve zevciyet-i bâki bulundukça zevcin beyninde tahaddüs edecek, kâffe-i mesâil-i şahsiye

Sâniyen

Sâlisen ğayr-ı bâliğ olanların vesâyet ve velâyet ve isbât-ı rüşd maddeleri

Râbian nafaka davâları şu kadar ki ta'yîn mikdarı mahâkim-i nizâmiyeye aiddir.

Hâmisen verâset ve tevliyyete müteallik davâ ancak bu bâbda mahâkim-i şer'iyeden sâdır olacak i'lâm hükmüne tarafeyn-i mütehâssimînin kâffesi râzı olmazsa keyfiyet istinâfen mahâkim-i nizâmiyede fasl olunacaktır.

Verâsete veya vakıf bir akarın tevliyyetine müteallik, her davâ mûrisin mensub olduğu şer' ve kanûna tevfikan hal ve fasl olunur.

Mahâkim-i şer'iyeye cânibinden sâdır olacak i'lâmın cebren icrây-ı ahkâmı mahâkim-i nizâmiyeye aiddir.

[ALTINCI FASIL]

Memurlar Hakkındadır

Madde 93: Kanûnen istisnâ edilecek olanlardan mâadâ kâffe-i memurîn-i hükümet evsâf ve müsabakat esâsına müstenid olacak, nizâmname ahkâmına tevfikan nasb ve terfi' edileceklerdir.

Evsâf-ı mütesâviyeye mâlik olanlardan vatana ziyâde ifây-ı hizmet etmiş olan tercih edilecektir.

Nizâmname-i mezkûr memurların azl ve becâyîşelerini ta'yin eyleyecektir.

Madde 94: Memurinin tekâsül veya vezâif-i memuriyetlerini sù-i isti'mâl etmelerinden veya taksîratlarından dolayı efrâd-ı ahâlîye terettüb edecek, her bir hasâr ve ziyânın tazmin ve te'diyesine adem-i iktidarları halinde hükümet ahâlîye karşı mesuldür.

İş bu mesuliyetin ahvâli ve derecâtı nizâm-ı mahsusla ta'yîn olunacaktır.

[YEDİNCİ FASIL]

İdâre-i Umûmiye Hakkındadır

Madde 95: Her bir livâ kanûnen bir şahs-ı manevî hükmündedir.

Her livâda o livânın ihtiyacat-ı hususiyesi ile saâdet-i hâlliyesine hâdim olacak hususatı müzakere ve kararlaştırmak için bir idâre meclisi te'sis olunacaktır.

Meclis-i mezkûre, Meclis-i Meb'ûsân tarafından livânın ihtiyacat-ı hususiyesi için tahsis edilen vâridâtı idâre edeceği gibi livânın ihtiyacat-ı hususiyesine Meclis-i Meb'ûsân tarafından gösterilecek, sûretde sarf olunmak üzere yeniden vergi tarh etmek hakkını dahi hâizdir.

İş bu kâide nevâhî için de cârîdir.

[SEKİZİNCİ FASIL]

İdâre-i Örfiye Dâirdir

Madde 96: Evvela ahâli bir nizâmnamenin veya prensin bir mûcib-i nizâm ısdâr olunmuş bir irâdesinin yâhud usûl-i mevzuaya tevfikân neşr olunan bir kanûnun icrây-ı ahkâmına muhalefet edileceği

Sâniyen müsellahan vâhim[?] bir karışıklık vukû' bulub da hükümetin yed-i iktidarında bulunan vesait-i mutâda ile iadey-i asayiş mümkün olduğu takdirde idâre-i örfiye ilân olunur.

Madde 97: İdâre-i örfiyenin i'lânını hâvî olacak emirnamede esbâb-ı mûcibenin dermeyân olunması ve bu emirnamenin idâre-i örfiye altına alınacak nevâhide i'lân edilmesi lâzımdır. İdare-i örfiye ancak bu sûretle mer'iyet-i meşrûa kesbeder.

Madde 98: İdâre-i örfiye esbâb-ı i'lânının indifâi ile beraber ref' olunur.

Madde 99: İdâre-i örfiye ahkâmı nizâm-ı mahsus ile ta'yîn olunacaktır.

[DOKUZUNCU FASIL]

Kanûn-ı Esâsî'nin Ta'diline Dâirdir

Madde 100: Meclis-i Meb'ûsân'ın mütevâli iki devre-i ictimâ'iyesinde

Sülûsân a'zâsı tarafından Kanûn-ı Esâsî'nin lâzım-ut'ta'dil olan ahkâmı mutazammin verilecek karar-ı mahsûs ile talep edildikçe iş bu Kanûn-ı Esâsî ahkâmının ta'dili kabildir.

Madde 101: Madde-i sâbıka ahkâmına Kanûn-ı Esâsî'nin ta'diline karar verileceği birle Meclis-i Meb'ûsân dağılıp Meclis-i Umûmî davet edilecektir.

Madde 102: Meclis-i Umûmî yalnız a'zây-ı müntahabeden tereküb edib bunlar Meclis-i Meb'ûsân a'zây-ı müntahabesinin iki kat mikdarında olarak meb'ûsânın usûl-i intihâbı üzere intihâb edilecektir.

Madde 103: Meclis-i Umûmî, meclise Kanûn-ı Esâsî'nin ta'dil ahkâmına müteallik olarak Meclis-i Meb'ûsân cânibinden ta'yîn edilen şerâit dahilinde Kanûn-ı Esâsî'nin lâzım-ut'ta'dil ahkâmı hakkında a'zây-ı umûmîsinin ekseriyet-i mutlakasıyla karar verilecektir.

Madde 104: Meclis-i Umûmî sebep-i daveti olan meşğalenin hitâmıyla beraber bittab' dağılacaktır.

Madde 105: Re'y-i vâhid usûlü hakkında olan kırk birinci maddenin ahkâmı Kanûn-ı Esâsî'nin i'lânından beş sene sonra nizâm-ı âdi ile ta'dil olunabilir.

Madde 106: Prens tarafından ta'yîn olunan Meclis-i Umûmî a'zây-ı münzamesine mütedair olan ahkâm, iş bu Kanûn-ı Esâsî'nin neşrinden sonra üçüncü devre-i ictimâ'iyede Meclis-i Umûmîce tensîb olunur ise fesh veya ta'dîl olunabilir.

[ONUNCU FASIL]

Mevâdd-ı Şetta

Madde 107: Efrâd ve devâir ile eşhâs-ı sâire-i nizamiyenin taht-ı tasarrufunda bulunan her nev' emlâk-ı mevkûfa mutasarrıflarıyla ve arsalarının yedlerinde kalmak üzere mülkiyet-i sarfaya tahvil edilecektir.

Te'diye edilegelen icrâ veya mütevelliler tarafından evkâf idâresine verilegelen mikdar-ı mebâlîğa mukabil müstahıkklerine verilecek tazmînât altı ay zarfında i'lân kılınacak nizâm-ı mahsus ile ta'yîn edilecektir.

Tevsî-i intikâl edilmiş akarât-ı vakfiye icârlarına mukâbil verilecek tazmînât, akarın son muamele-i ferağiyede münderiç fiyatının binde bir nisbetinde olacaktır.

Tazmînât-ı ânifenin temin-i istîfâ'sı zımnında, mevkûf akar başkaca terhîn edilmiş olsa bile tercihen idâre-i evkâf tarafından terhîn edilmiş sayılacaktır.

Dâire-i evkâfın veyahud mütevellilerin zîr-i tasarrufunda bulunan bilcümle akarât-ı vakfiye ile hayrat ve müberrâta merbut olub metevelliler tarafından idâre edilen emlâk-ı mevkûfa bu kâideden müstesnadır. Lâkin akarât-ı mezkûre dahi bu babda tanzîm edilecek nizâmname-i mahsus mucebince bey' edilecek olurlar ise sarf-ı mülk olarak bey' edilecektir.

Madde 108: İş bu nizâmname-i esâsinin neşrinden itibaren sekiz sene zarfında Girid müslümanlarından malûmat-ı fenniyece[?] veyahud Rumca okuyub yazmak cihetince noksanîyetleri olsa bile ehliyyet ve iktidarcı evsâf-ı matlube-i nizâmiyeye hâiz olanlarını sûret-i istisnâiyede olarak prens hazretleri memuriyetlere nasb edebilecektir.

Madde 109: İş bu nizâmname-i esâsinin neşrinden itibaren iki sene zarfında prens hazretleri cerîde ve sâir matbûatın neşri zımnında matbûat nizâmnamesine tevfiikan izin ve ruhsat i'tâ' veya imtinâ etmekde veya verilen ruhsatı geri almakda hür ve serbestdir.

Madde 110: Yine iş bu nizâmname-i esâsinin neşrinden itibaren iki sene zarfında prens hazretleri vücûdunu âsâyış ve inzibât-ı umûmînin muhafazasına tehlikeli gördüğü her şahsı cezâreden tard ve teb'id edebilecektir.

Madde 111: İş bu iki sene müddet zarfında kuvve-i kanûniye prens hazretlerine ihâle olunmuş olmakla müşarünileyh Kanûn-ı Esâsî dâiresinde ve heyet-i istişârenin ittifâk-ı ârâ'sıyla îcâb eden adliyye mülkiye ve askerîye ve maârif ve idâre-i muhtarenin tedvîrine hâdim olabilecek sâir nizâmâtı tanzîm ve evâmîr-i muvakkate ile mevki-i icrâya vaz' edecektir.

Prens hazretleri iş bu müddet içinde ve meclis-i mezkûrun ittihâd-ı re'yiyle husûsat-ı âtiyenin icrâsına dahi salâhiyetdardır.

Evvelâ ilk iki senelik bütçesindeki tahsisatı tecâvüz edecek masârifat vâki olmamak şartıyla turuk-ı muhâbere ve mürâseleye ve sâir umur-ı nâfiaya müteallik her nev'i mukaveleyi akd eylemek

Sâniyen en nâfi' şerâit ile ve terhîn-i emlâk sûretiyle Girid bankasının tesisine izin ve ruhsat i'tâ' etmek

ve tedâvülü mecbûrî olmamak üzere banka senedinin ihrâcî için dahi

عبدالتسيب

iş bu bankaya imtiyaz vermek

Sâlisen damga ve tütün ile tönbeğin ve meşrûbât-ı küûliyye vergilerini ta'dîl ve ind-el-iktizâ termîd[?] eylemek ve tuz inhisârı maddesini dahi ıslâh etmek

Râbian telgraf ve posta ücretini ta'yîn etmek

Hamisen doksan beşinci madde ahkâmınca elviye ve nevâhînin ihtiyacı için vergi tarh ve tahsil olunmak üzere bunlara müsaade vermek

Sadisen devletler canibinden peşinen verilen mebâliğ Meclis-i Meb'ûsân'ın ictimâ'ından mukaddem talep olunur ise mebâliğ müstakrazanın tesviyesi ve bir de iki senelik bütçelerine zuhurı melhûz olan noksanının tesdîdi zımnında dört milyon frank kadar bir istikrâz akd etmek ve i'câbı halinde istikrâz-ı mezkûrun te'mini için hükümetin varidatından bir mikdar muayyen tahsis ve ifrâğ eylemeye bilade zıkr olunan ve elyevm mevcut bulunan vergiler vaz'-ı kanun usûl-i ma'rufasınca ta'dil oluncaya kadar cezârenin her tarafında nesk-i vahîd üzere tahsiline devam olunacak ve iki sene müddet içinde bu vergilerden başka vergi tarh ve tahsil olunmayacak ve ilk iki senelik bütçeleri haricinde olarak bir masrafın te'diyesi hazinece deruhde edilemeyecek ve Meclis-i Meb'ûsân'ın re'y-i munzam olmadıkça tekaüd maâşâtı veya tahsisat-ı şahsîye verilmeyecektir.

Madde 112: Kanûn-ı Esâsî'nin otuz birinci maddesinde zıkr olunduğu üzere metropolid ile piskoposların nasbı hakkındaki salâhiyetin sûret-i isti'mâli ta'yîn ve tasrîh olunmak üzere patrikhane ile muhabere ve tezkere etmek prens hazretleri'ne salâhiyet verilir.

Madde 113: İş bu Kanûn-ı Esâsî'nin prens'e verdiği iktidar ve salâhiyet Girid komser-i âlîsi devletlû fehâmetlu Prens Yorgi Hazretleri'nin uhde-i fehimanelerine tevdi' edilir.

Madde 114: İş bu Kanûn-ı Esâsî'nin neşr ve i'lânı gününden itibaren ahkâmı mer'iyü'l-icrâdır.

Hanya 16 Nisan sene 1899